

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETME STİLLERİ (DİYARBAKIR ÖRNEĞİ)

Mücahit ARPACI (*)

ÖZ

Bu araştırmada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stillerine sahip olma durumlarının tespit edilmesi, çeşitli değişkenlere (cinsiyet, meslekteki kıdem ve mezun olunan lisans programı) göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, betimsel araştırma desenlerinden tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2012-2013 eğitim- öğretim Diyarbakır ili Sur, Bağlar, Kayapınar ve Yenişehir ilçelerinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma verileri bilgi formu ve öğretim stilleri ölçeği formu ile toplanmıştır. Elde edilen bulgulardan, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim sürecinde daha çok uzman ve temsilci öğretim stillerine sahip olduğu, bununla yanısıra diğer öğretim stillerine orta düzeyde sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmeni, öğretim stilleri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi, Din Öğretimi.*

ABSTRACT

Teaching Styles of Religion and Morals Teachers (The Sample of Diyarbakır)

In this study it is aimed to identify whether religion and morals teachers have teaching styles and evaluation of the state according to different variables (gender, tenure, undergraduate program). The survey is conducted via the use of scanning method among the other scientific researching methodology. The sample of the study consists of religion and morals teachers of Diyarbakır city center, Sur, Bağlar, Kayapınar and Yenişehir districts in 2012-13 educational year. Data collection is performed by the utilization of teaching styles form. The results of the study indicate that religion and morals teachers dominantly prefer expert and representative teaching styles and they have intermediate teaching styles.

Keywords: *Religion and morals teacher, teaching styles, Religion and morals lesson, Religious education*

* Yrd. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü. e-mail: mucahitarpaci@hotmail.com

Giriş

Öğrencilerde öğrenme yaşantı çeşitliliğini sağlama bakımından sınıftaki en önemli kişi öğretmendir ve bir sınıfta süregelen şeylerin çoğu doğrudan veya dolaylı olarak öğretmenle ilgilidir¹. Öğretme-öğrenme sürecinde, önemli bir faktör olan öğretmenin tutum ve davranışları öğretim sürecini etkiler. Bu açıdan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenin ders ortamındaki tutum ve davranışlarını, kullandığı öğretim yöntemlerini, öğrencilerle etkileşimlerini belirleyen öğretim stilleri, öğrencilerin dinî bilgileri öğrenmesinde en önemli faktörlerdendir. Din öğretimi açısından farklı öğrenme stillerine sahip olan öğrencilerin öğrenim hayatı boyunca farklı yöntem ve tekniklere kullanılarak öğretilmesi ve bu öğretimin sonuçlarının farklı değerlendirilmesi gerekir. Ancak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde öğretmenler, farklı öğrenme özellikleri olan öğrencilere aynı yöntemleri kullanarak ders işlemekte ve onları aynı yöntemlerle değerlendirmektedir. Ayrıca Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenleri, kendi öğretim stilini de göz ardı etmektedir. Farklı öğretim stillerine sahip Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, kendi öğretim stillerinin farkında olması, öğrenmeyi daha etkili, kalıcı ve sürekli kılacaktır. Çünkü okul, sınıf, program, materyal vb. tüm diğer faktörler öğretmene göre şekillenmektedir.

Öğretmenin başarılı olabilmesi için bir takım yeterliklere sahip olması gerekmektedir. Bu yeterlikler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK ile işbirliği içerisinde öğretmen yeterliklerini belirlemiştir. Belirlenen genel yeterlikler 17 Nisan 2006 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 2590 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanmıştır. Genel yeterlikler altı ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşmaktadır. Kişisel ve mesleki değerler- mesleki gelişim, öğrenciyi tanıma, öğrenme ve öğretme süreci, öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme, okul aile toplum ilişkileri, program ve içerik bilgisi öğretmenlik mesleği ana yeterlikleri olarak belirlenmiştir². Daha sonra MEB tarafından özel alan yeterlikleri belirlenmiş ve Bakanlığın 25 Temmuz 2008 tarih ve 2391 sayılı onayı ile yürürlüğe konulmuştur. Öğretimi planlama, düzenleme ve değerlendirme, din olgusu, inanç, ibadet, ahlak ve değerler, meslek öğretmenlerinin özel alan yeterlikleri olarak belirlenmiştir. Ancak bu yeterliklerin sınıf içerisinde sergilenmesi, öğretmenin sahip olduğu öğretim alışkanlık ve davranışları arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Dolayısıyla öğrenme sürecindeki başarıda etkili ve isteni-

1 Akt. Sünbül, A. Murat, "Öğretmen Niteliği ve Geliştirilmesi", Eğitim Yönetimi Dergisi, 1996, S. 4, s.597-608.

2 MEB, Öğretmen Yeterlikleri: Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlikleri, Devlet kitapları Ankara 2008.

len öğretmen özellikleri öğretme stillerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin temsilci öğretme stiline sahip bir öğretmen otoriter öğretme stiline baskın olduğu bir öğretmenden daha farklı öğretmen özelliklerine sahip olabilir veya aynı özellikleri farklı davranışlarla yansıtabilir. Bu bakımdan öğretme stilleri sınıf ortamında öğretmenlik mesleğinin icrasında ve öğrenme sürecinin başarılı olmasında dikkate alınması gereken bir unsurdur.

Öğretme stili kavramı, eğitim literatüründe sıkça kullanılan kavramlardan biridir. Araştırmacılar tarafından öğretme stili ile ilgili farklı tanımlamalar yapılmıştır. Fischer ve Fischer³ öğretme stilini, bir öğretmenin öğretim sürecinde benimsediği ve tutarlı olarak sergilediği öğretime yönelik davranışlar olarak tanımlamıştır. Cross⁴ öğretme stilini, her öğretmenin kendine has bilgiyi toplama, organize etme, dönüştürme ve öğretim şekli olarak tanımlar. Dunn ve Dunn⁵ öğretme stilini, öğretmenlerin öğretim programlarına, yöntemlerine, öğretim ortamlarına ve kullandıkları araç-gereçlere karşı tutumları olarak tanımlamışlardır. Conti⁶ (1985)'ye göre öğretme stili, bir öğretmenin ısrarla devam ettirdiği kendine has öğretim şeklidir. Heimlich ve Norland⁷ tarafından öğretme stili, öğretmenlerin öğretime ilişkin sahip oldukları inanç ve değerleri ile öğrenme-öğretme sürecindeki davranışlarını bütünleştirme çabası olarak tanımlanmıştır. Öğretme stilleri, öğretme-öğrenme ortamında öğretmenlerin öğrencilere bilgiyi nasıl sunduğu, öğrencilerle nasıl etkileşimde bulunduğu, öğrencileri nasıl sosyalleştirdiğine ilişkin öğretimsel davranışlarını içerir⁸ Grasha'ya⁹ göre öğretme stili, öğretmenin sınıf ortamındaki davranışlarının, performansının, inançlarının, ihtiyaçlarının ve pedagoji hakkındaki bilgilerinin özel bir görünüşüdür. Yine aynı yazara göre öğrenme stili öğretmenlerin öğrencilerle olan eğitim öğretim ve öğrenme etkileşimleri sürecinde sürekli ve tutarlı olarak gösterdikleri davranışlardır.

- 3 Fischer, Barbara Bree, Fischer, Louis, "Styles in Teaching and Learning", *Educational Leadership*, 1979, 36(4), s. 245-254.
- 4 Akt. Heimlich, Joe E.; Norland, Emmalou, "Teaching Style: Where Are We Now?". *New Directions for Adult ve Continuing Education*, Spring 2002 (93), s.17. Ebscohost veri tabanından 11/07/2013 tarihinde ulaşılmıştır.
- 5 Dunn,Rita, Dunn, Kenneth, "Learning Styles / Teaching Styles: Should They... Can They... Be Matched?" *Educational Leadership*, 1979 36 (4), s. 238.
- 6 Conti, G.J., "The Relationship Between Teaching Style and Adult Student Learning", *Adult Education Quarterly*. 1985 35(4), s.220-228.
- 7 Heimlich, Joe E vd., agm.
- 8 Üredi, Lütfi, Üredi, Işıl, Sınıf Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Öğretim Stillерinin Yordayıcısı Olarak Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Alguları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 2007 Aralık, s.133-144.
- 9 Grasha, A. F, *Teaching With Style*. San Bernadino: Alliance Publishers 2002.

Stil bir öğretmenin ne olduğu ise, bu durumda ne kadar öğretmen varsa o kadar da stil olmalıdır. Sistematik olarak stil, bir öğretmenin yaptıklarını ve yapmadıklarını ifade eder¹⁰.

Öğretme stili ile öğretmenin davranışlarında sergilediği eğilimler ve süreklilik arz eden eylemler ifade edilmektedir. Öğretmenin birey olarak kim olduğu değil, onun öğretirken öğrencilere nasıl davrandığı kastedilmektedir¹¹. Öğretmenin mesleki yönünü oluşturan hususlar; nasıl sorular sorduğu, ses tonunu nasıl kullandığı, öğrencilere nasıl hitap ettiği, öğrencileri nasıl değerlendirdiği, nasıl sınav yaptığı, derse nasıl başladığı, hangi araçları kullandığı, bilgiyi nasıl aktardığı, sorunları nasıl çözdüğü vb. durumlara işaret edilmektedir. Bu davranışlar ve alışkanlıklar öğretmenlerin özel yaşamını değil öğretim ortamındaki yaşamı ile ilgili ve gözlenebilir eylemlerdir. Eğer stil bir öğretmeni tanımlayan, mesleki kimliği ortaya koyan bir özellik ise, bu durumda ne kadar öğretmen varsa potansiyel olarak o kadar da stil olmalıdır. Sistematik anlamda stil, bir öğretmenin ne yaptığı ya da ne yapmadığıdır¹². Heimlich ve Norland¹³ bazı bilim adamlarının öğretme stilini, öğretme yöntemi ya da öğretme tekniği ile eş anlamlı olarak kullandığına dikkat çekmişlerdir. Bazı araştırmacılar ise bu kavramı öğretme davranışı yerine kullanmaktadır ve eğitimcilerin öğretme davranışları ile öğretme inançları arasında bir kavram olarak düşünmektedirler. Bazıları, eğitimcinin özellikle içerik değiştiğinde sürdürdüğü eğitim etkinliklerindeki kalıcı özellikler, bazıları ise veriyi düzenlemenin, toplamanın ve anlamlı bilgiye aktarmanın belirgin yolları olarak tanımlamaktadırlar.

Grasha¹⁴ öğretme stillerini öğretmenlerin sınıftaki dinamik yapılarını gösteren bir denklemin yarısı olarak görür. Sınıftaki tüm yapıyı izah edebilmek için öğretmenin hazır bulunuşluğu ve karşılaştığı öğrencinin niteliği ve doğal yapısının yani öğrenme stillerinin bilinmesi gerekir. Öğretmenin kendi öğrenme stilini bilmesi ve bunun farkında olması ona öğretme ve öğrenme ve değerlendirme süreci açısından neler kazandırabilir? Öğretmenlerin kendi öğretme biçimlerini bilmesi ve özelliklerinin farkında olması kendilerinin öğretme özellik ve durumlarını daha iyi anlamalarına neden olabilir¹⁵.

10 Grasha, A. F. *a.g.e.*, s. 1.

11 Hyman, R., Rosoff, B., "Matching Learning and Teaching Styles: The Jug and What's in It", *Theory Into Practice, Matching Teaching and Learning Styles*, 1984 23(1), 35-43. s. 36.

12 Grasha, A. F. *a.g.e.*, s. 1.

13 Heimlich, Joe E vd., agm.

14 Grasha, A. F., *Teaching with Style: a Practical Guide to Enhancing Learning by Understanding Teaching and Learning Styles*. San Bernardino, CA: Alliance Publishers 1996.

15 Bilgin, İbrahim, Bahar, Mehmet., "Sınıf Öğretmenlerinin Öğretme ve Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2008 28(1), 19-38.

Araştırmacıların öğretmenlerin öğretme sürecindeki davranışlarına ilişkin olarak yaptıkları gözlemler, öğretim stiline ilişkin farklı sınıflandırmaları ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada kullanılan Grasha¹⁶ tarafından tanımlanan öğretme stilleri öğretmen davranışlarını temel alarak oluşturduğu modelinde öğretim stillerini; uzman [expert], otoriter [formal authority], kişisel model [personal model], kolaylaştırıcı/yol gösterici [facilitator] ve temsilci [delegator] olmak üzere beş kategoriye ayırmıştır. Bu kategorilere ilişkin özellikleri de şu şekilde belirtmiştir¹⁷:

Uzman: Uzman öğretmenler, öğrencilerin ihtiyaç duydukları bilgilere ve uzmanlığa sahiptirler. Öğrencilere yeterliliklerini kabul ettirmek için meydan okuyucu davranışlar sergileyerek bir uzman statüsü sağlamaya çalışırlar. Gerçek olay, durum ve kaynaklardan yola çıkarak öğrencilere yol gösterir, rehberlik eder ve onları yönlendirir. Öğrenimi ne zaman ve nasıl destekleyeceklerine kendileri karar verirler. Bu nedenle içerik, materyaller, fiziki ortam ve öğrencilerin öğrenme özellikleri arasındaki ilişkileri gözden geçirirler. Bir uzman olarak öğrencilere ayrıntılı bilgiler vererek sık sık öğrencilerin çelişkiye düşmelerine yol açacak durumlar yaratırlar. Buradaki amaç; öğrencilerin yetkinlik seviyelerini yükseltmektir. Bilgi aktarımı ve öğrencinin derse iyi hazırlanmasını sağlamakla ilgilenirler. Ayrıca, uzman öğretmenler öğrencilerin sorularına daha önce var olan yöntemlerle cevap vermeyebilirler. Uygulamada geleneksel öğretmen merkezli sınıf süreci baskındır

Otoriter: Otoriter öğretmenler, kendi alan bilgileri sayesinde öğrencilerden daha üst bir seviyeye sahiptirler. Resmi örgütsel rollere sahip oldukları için öğrenciler arasında belli bir statüye sahiptirler. Otorite öğretmenler öğrencilere pozitif ve negatif geribildirim verirler, beklenen davranışları ve uyulması gereken kuralları açıklarlar. Belirtilen kuralların yerine getirilip getirilmediğini kontrol ederler. Ayrıca, bu stile sahip öğretmenler doğru ve kabul edilebilir standartlardan yola çıkarak öğrencilere rehberlik ederek onları yönlendirirler. Bu öğretmenler, öğrencileri yönlendirirken katı olabilirler; bu tutum öğrencileri olumsuz bir şekilde etkileyebilir. Geleneksel öğretmen merkezli sınıf süreci baskındır.

Kişisel Model: Kişisel model öğretmenler, kişisel model olarak düşünülen örnekleri izlemeyi temel alırlar. Öğrencilere nasıl düşünüp davranacak-

16 Grasha, *a.g.e.*.

17 Grasha, A. F., Teaching with Style: a Practical Guide to Enhancing Learning by Understanding Teaching and Learning Styles. San Bernardino, CA: Alliance Publishers 1996., Grasha, A.F. (), "A Matter Of Style: The Teacher As Expert, Formal Authority, Personal Model, Facilitator and Delegator, College Teaching, 1994 42(4), 12-20., Grasha, A.F., "Teaching With Style: The Integration Of Teaching and Learning Styles In The Classroom", Social Studies, 94(4), 179-187.

larına ilişkin örnek alabilecekleri bir prototip sunarlar. Öğrencilere, kendi yaklaşımlarını izlemeleri ve bunları anlamaya çalışmaları için yol gösterirler. Öğrencilere kendilerini kişisel bir model olarak göstererek, onlardan kendilerini gözlemlemesini isterler. Böylelikle öğrencileri kendi gösterdiği davranışları taklit etmeye teşvik ederler. Öğrencilerin öncelikli amaçları gözlem yapmak ve bu gözlemi takip etmektir. Bu amaçlar öğretmenlerin öğrencilerle birlikte çalışması ve onlara yol göstermesi ile gerçekleştirilebilir. Öğrenciler bu beklentileri gerçekleştirebilecek düzeyde olmadıkları zaman kendilerini yetersiz hissedebilirler. Bu nedenle, sınıf sürecinde öğretmenin rehberlik ve danışmanlık özellikleri baskındır.

Yol Gösterici: Yol gösterici öğretmenler, esnek bir şekilde öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını ve hedeflerini anlamaya çalışırlar. Öğretmen-öğrenci etkileşiminde kişisel doğallığı vurgularlar. Öğrencilere doğrudan sorular sorarak, seçenekler sunar ve onlara çeşitli davranış şekilleri arasında seçim yapmada kullanabilecekleri kriterleri göstererek onlara rehberlik ederek yönlendirirler. İçerik, amaç ve stratejileri öğrencilerin özelliklerine uygun hale getirmeye çalışırlar. Bu stilin en önemli görevi öğrencilerin düşünme kapasitesini geliştirerek bağımsız davranmalarını ve kendi öğrenimleri için sorumluluk almalarını sağlamaktır. Öğretmenler danışmanlık yapacağı bir projede öğrencilerle birlikte çalışarak mümkün olduğu kadar onlara rehberlik etmeye, destek vermeye ve onları cesaretlendirmeye çaba gösterirler. Öğrencilerin kaygılarını dinler ve onların kaygılanmalarına neden olan durumları anlamadan herhangi bir yargıda bulunmaktan kaçınırlar. Bu tarz öğretme stiline sahip öğretmenler öğrencilerine kendi kararlarını alma imkânını vererek sınıf içi disiplini sağlamaya, bazı öğrencilerin aşırı hareketlerini önlemeye, pozitif ve destekleyici bir üslup kullanarak öğrencilerin becerilerini geliştirmeye çalışırlar. Bu öğretmenlerin en önemli amacı; öğrencilerin bağımsız hareket edebilme, girişimde bulunabilme ve sorumluluk alabilme kapasitelerini geliştirmektir. Bu öğretme stiline işbirlikçi ve öğrenci merkezli bir sınıf süreci baskındır.

Temsilci: Temsilci öğretmenler, bir yandan öğrencilerin bağımsız bir şekilde hareket edebilmeleri, özerk bir şekilde çalışabilmeleri için onların kapasitelerini geliştirmeye çalışırken diğer yandan da onları sorumluluk almaya ve girişimde bulunmaya teşvik ederler. Öğrenciler bağımsız olarak projelerde veya özerk takımlarda çalışırlar. Öğretmenler bir araştırmacı gibi öğrencilerde var olan isteği ortaya çıkartmaya çalışırlar. Ayrıca, öğretmenler, öğrenci herhangi bir girişimde bulunurken veya herhangi bir ödev yaparken onun sorularını cevaplayan ve yaptıklarını değerlendiren kaynak kişi konumundadır. Bu süreçte öğrenciler kendilerini bağımsız öğrenenler olarak görürler, ancak öğrencilerin bağımsız çalışma için hazır olmayışları onlarda kaygıya neden

olabilir. Sınıf sürecinde öğrenci merkezli bağımsız grup ve bireysel öğrenme etkinlikleri baskındır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi, yapısı gereği çok fazla soyut bilgi, kavram ve ilke içerir. Bu bilgiler öğrenciler için anlamlı hale getirilmedikçe, bilgiler hatırlama düzeyinde öğrenilecek yani ezberlenecek ve muhtemelen kısa bir süre sonra da unutulacaktır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde öğrencilere bilgilerin ezberletildiği ve sürekli bilgi yüklendiği şikayetleri dikkate alındığında, öğrencilerin her birinin farklı öğrenme stillerine sahip olması daha da önemli hale gelmektedir. Her öğrenci farklı şekilde öğrenmekte, bazı öğrenciler, küçük grup tartışmalarıyla, bazıları kendi kendine araştırarak, bazıları ise arkadaşlarıyla birlikte bir proje üreterek bilgileri daha kolay öğrenip, daha iyi anlayabilirler. Öğretmenin de öğretme stilini öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerindeki farklılıkları belirleyip bunları göz önünde bulundurarak öğretimi gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını temele alan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programı da bunu gerektirmektedir. Öğretmen bilgiyi aktaran değil, öğrencinin bilgiyi öğrenmesine, yapılandırmasına rehberlik eden bir rol model, öğrenci ise bilgiyi yaşantı sonucu süreç aktif katılımı yapılandıran bir rol almaya başlamıştır. Öğretmen, öğrenci merkezli bir öğretim yaklaşımını benimsemeli ve öğretimi gerçekleştirirken öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmalıdır.

Grasha tarafından geliştirilen Öğretme Stili Modeli'ni temele alındığında; yeni öğretim programına göre; öğretmenlerin uzman/otoriter ve kişisel model/uzman/otoriter stil grupları yerine; yol gösterici/kişisel model/uzman ve temsilci/yol gösterici/uzman gruplarını tercih etmesi gerekmektedir. Çünkü uzman/otoriter ve kişisel model/uzman/otoriter stil grupları öğretmen merkezli öğretim yaklaşımlarını benimserken; yol gösterici/kişisel model/uzman ve temsilci/yol gösterici/uzman grupları ise öğrenci merkezli öğretim yaklaşımlarını benimserler.

Öğretme stili araştırmaları öğretmenlerin öğretim becerilerinin ve kişisel özelliklerinin farkında olmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü öğretmenin öğretim esnasında nasıl öğreteceğini; öğretirken hangi yöntemleri kullanacağını, sınıfında öğrencileriyle nasıl bir etkileşim kuracağını, sınıf yönetimini nasıl organize edeceğini öğretmenin öğretme stili şekillendirir. Bu yüzden öğretme süreci içinde öğretme stili kapsamlı ve önemli bir kavramdır. Ayrıca, öğretme stili bilgisi, öğretmenlerin öğretimin mantığını daha iyi kavramalarına, çeşitli öğretim yolları içinde kendilerine en uygun olanını seçmelerine ve kendi öğretim stillerinin güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmelerine fırsat tanır.

Öğretmenlerin çağdaş eğitim anlayışının gerektirdiği öğretim stillerine sahip olma düzeylerinin incelenmesinin, öğretim stili tercihlerini etkileyen fak-

törlerin belirlenmesinin ve öğretmen yetiştirme programlarının çağdaş eğitim anlayışının gerektirdiği nitelik ve stillere sahip öğretmenler yetiştirme açısından etkililiğinin değerlendirilmesinin bu alanda ihtiyaç duyulan çalışmalar olduğu düşünülmektedir¹⁸. Bu bağlamda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stili ile ilgili araştırmaların yapılması oldukça önemlidir. Literatür incelendiğinde, yurt dışında yapılan çalışmalarda öğretim stilleri ile ilgili çok sayıda araştırma olduğu ancak Türkiye’de öğretim stilleri ile ilgili araştırmaların sayısının az olduğu ve bu araştırmaların da genellikle fen bilimleri, bilgisayar, yabancı dil alanlarında¹⁹ yapıldığı görülmektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin mesleki, özel alan yeterlikleri, öz yeterlikleri ve nitelikleri ile ilgili alanda yapılmış çalışmalar incelendiğinde, öğretim stilleri ile ilgili bir bulgu ve değerlendirmeye rastlanmamıştır²⁰

18 Üredi, Lütfi, Üredi, Işıl, agm., s.143.

19 Bilgin, İbrahim, Bahar, Mehmet, Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim ve Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28(1), 19-38., Bilgin, İ., Uzuntiryaki, E. ve Geban, Ö., “Kimya Öğretmenlerinin Öğretim Yaklaşımlarının Lise 1 ve 2. Sınıf Öğrencilerinin Kimya Dersi Başarılarına ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi”, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara Eylül, 2002., Karataş, E. Bilgisayara Giriş Dersini Veren Öğretmenlerin Öğretim Stilleri ile Dersi Alan Öğrencilerin Öğrenme Stillерinin Eşleştirilmesinin Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: 2004, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü., Üredi, L. ve Üredi, İ., “Sınıf Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Öğretim Stillерinin Yordayıcısı Olarak Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algıları”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), 2007 Aralık, s. 133-144., Uzuntiryaki, E., Bilgin, İ. ve Geban, Ö., The Effect of Learning Styles on High School Students’ achievement and Attitudes in Chemistry. Paper was be presented an annual meeting of National Association Research in Science Teaching, Philadelphia March, 2003, Pennsylvania. Maden, S. “Türkçe Öğretmenlerinin Öğretim Stilleri” Uluslararası Türkçe Edebiyat *Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 1/1 2012 s. 178-200.*

20 Akyürek, Süleyman. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretim-Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlikleri, *Türkiye’de Okullarda Din Öğretimi* içinde, DEM Yayınları; İstanbul 2011, s. 491-522., Arpacı, Mücahit, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri (İzmir İli Örneğinde Bir Alan Araştırması). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2004., Asri, Safnaz, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlikleri (Göller Bölgesi Örneği). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2005., Aşıkoğlu, N. Yaşar, “Din Öğretiminde Öğretmenin Rolü ve Din Dersi Öğretmeni Yeterlilikleri (Türkiye Örneği)”. C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi. Cilt: XV, Sayı: 1, 5-13., Doğan, Recai ve Altaş, Nurullah, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlik Ölçeği Üzerine bir Ön Araştırma”. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2002 C. XLIII, S.1, 109-122., Doğan, Recai ve Altaş, Nurullah, “İlköğretim DKAB Öğretmenlerinin Yeterlik Düzeylerini Etkileyen Faktörler (Ankara Örneği)”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. XLIV, S.2, 173-186., Işıkdöğün, Davut, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü Mezunu Öğretmenlerin Yeterlikleri. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2006., Koç,

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmeni yetiştiren lisans programı ders içerikleri değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının öğretim stillerinin belirlenmesi veya geliştirilmesine yönelik bir açıklama ve uygulama önerisi de görülmemektedir. Bu açıdan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim stillerinin ne durumda olduğu, bu tür bir özelliğin var olduğu ve öğretim başarısı ve kalitesi üzerinde etkili olduğunun ortaya konması yapılacak araştırma ve program düzenlemeleri için önemli katkılar sağlayabilir. Bu gerekçelerden hareketle araştırmada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stilleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın genel amacı, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersindeki öğretim stillerini incelemektir. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda;

- ✓ Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde tercih ettikleri öğretim stilleri nasıldır?
- ✓ Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde tercih ettikleri öğretim stillerinin,
 - cinsiyete,
 - kıdeme,
 - mezun oldukları programa göre dağılımları nasıldır?

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde kendi öğretim stilleri ile ilgili görüşleri nelerdir? sorularına cevap aranmıştır.

Yapılandırmacı öğrenme anlayışına göre hazırlanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programı, öğretmenin ve öğrencinin üstlendiği rolleri önceki programlara nazaran değiştirmektedir. Yeni programa göre öğretmen bilgiyi aktaran değil, öğrencinin bilgiyi öğrenmesine, yapılandırmasına rehberlik eden bir rol, öğrenci ise bilgiyi yaşantı sonucu sürece aktif katılımı yapılandıran bir rol almaya başlamıştır. Bu yönüyle öğretim stili araştırmaları öğretmenlerin

Ahmet, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretim-Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlikleri. Türkiye’de Okullarda Din Öğretimi içinde, DEM Yayınları; İstanbul 2011 523-552. Şimşek, Eyüp, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Yeterlikleri: Erzurum Örneği. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Doktora Tezi 2006.,Yazıcı, Işıl, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlikleri: İstanbul İli Örneği Üzerinde Bir Alan Araştırması. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2004. Zengin, Mahmut “Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Yeterlik Algıları” Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:XV, Sayı: 27 (2013/1)

kendilerini değerlendirmelerini sağlayarak, öğretimin mantığını daha iyi kavramalarına, çeşitli öğretim yolları içinde kendilerine en uygun olanını seçmelerine ve kendi öğretim stillerinin güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmelerine fırsat tanır. Öğretmenlerin öğretme stillerinin araştırılması öğretim becerilerinin ve kişisel özelliklerinin farkında olmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sayede öğretim stili üzerinde çalışarak öğretmenlerin ve onların eğitim verdiği öğrencilerin yararına olacak adımlar atılabilir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stili konusunda yapılan bu çalışmaların öğretmenlerin öğretimlerinin niteliklerini artırma yolunda yeni açılımlar sağlayacağı ve araştırma sonuçlarının, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin çalışmalarına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Modeli ve Yöntem

Araştırma genel tarama modelinde yapılandırılmıştır. Bu araştırma betimsel nitelikli bir çalışma olup, araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar²¹. Tarama modelinin tercih edilme nedenlerinden biri olarak birçok bireyden oluşan bir örneklemden bilgi edinilmesi gösterilebilir²². Bu çalışma, ilişkisel tarama modeline²³ uygundur. Bu tür modellerde ihtiyaç duyulan veriler, hedef kitle olarak tanımlanan çalışma evrenindeki birey ya da objelerden çeşitli araçlar kullanılarak toplanır. Soruna ilişkin mevcut durum herhangi bir müdahale olmaksızın betimlenmeye çalışılır²⁴. Çalışmamızda ayrıca öğretmenlerin öğrenme stillerinin belirlenmesinde öğretmenlerle yarı yapılandırılmış form kullanılarak derinlemesine görüşme yapılmıştır.

Çalışma Örnekleme ve Sınırlılıkları

Araştırma evrenini, Diyarbakır ili Sur, Bağlar, Kayapınar ve Yenişehir ilçelerinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini temsil edebilecek özelliğe sahip örneklem ise 2012-2013 eğitim-öğretim döneminde Diyarbakır ili Sur, Bağlar, Kayapınar ve Yenişehir ilçelerinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenleri arasından rastgele seçilmiştir. Örnekleme seçilen Din Kültürü ve

21 Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları (19 Baskı) 2009, s. 77

22 Büyüköztürk, Şener ve Diğerleri, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Yayınları (11. Baskı) 2012, s. 177

23 Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, s. 79-81.

24 Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, s. 79-81.

Ahlak Bilgisi dersi öğretilerinin belirlenen değişkenlere göre özellikleri aşağıda verilmiştir. Araştırmada ele alınan öğretmenlerin öğretim stili tercihleri, Grasha'nın²⁵ öğretim stili modeline dayanan uzman, otoriter, kişisel model, yol gösterici ve temsilci öğretim stilleri ve uzman/otoriter, kişisel model/uzman/otoriter, yol gösterici/kişisel model/uzman ve temsilci/yol gösterici/uzman öğretim stili gruplarıyla sınırlıdır. Araştırma, Diyarbakır ili Sur, Yenişehir, Kayapınar ve Bağlar ilçelerinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenleri ile sınırlıdır. Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ve veri toplama araçlarıyla elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

Tablo 1: Araştırma örneğine ait özellikler

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Erkek	120	60,9
	Kadın	77	39,1
Kıdem	1-10 Yıl Arası	146	74,1
	11-20 Yıl Arası	21	10,7
	21 Yıl ve Üzeri	30	15,2
Mezun Olunan Bölüm	İlahiyat (Formasyonlu)	140	71,1
	İlahiyat DKAB Öğretmenliği	25	12,7
	Eğitim Fakültesi DKAB Öğretmenliği	32	16,2
Toplam		197	100

Tablo 1'deki verilere göre, öğretmenlerin % 39,1 Kadın, % 60,9'u Erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin çalıştıkları mesleki kıdemleri incelendiğinde, katılımcıların % 74,1'i 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin ağırlıklı olarak da (% 71,1) İlahiyat (Formasyonlu) programından mezun oldukları görülmektedir.

Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Çalışma örneğindeki öğretmenlerle ilgili bilgileri toplamak amacıyla bilgi formu kullanılmıştır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stillerini belirlemek amacıyla, kullanılan ölçme araçlarından öğretim stilleri ölçeği; uzman, otoriter, kişisel model, yol gösterici ve temsilci alt boyutları olan ve her boyuta ait 8 cümle olmak üzere yedili likert tipi toplam 40

25 Grasha, Anthony F, *a.g.e.*

26 Grasha, Anthony F, A matter of style: The teacher as expert, formal authority, personal model, facilitator and delegator. *College Teaching*, 1994, 42(4), s. 12-20.

cümleden oluşmaktadır. Anketin orijinali Grasha²⁶ tarafından geliştirilmiş ve Bilgin, Uzuntiryaki ve Geban²⁷ tarafından Türkçe'ye çevrilerek adapte edilmiş ve Ankara'da bulunan farklı liselerden değişik branşlardaki 137 öğretmene uygulanarak Cronbach-alpha güvenirlik katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur. Ankette bulunan her bir boyut için birer örnek verilmiştir. Ankette bulunan her bir öğretilme stili boyutu için bir örnek cümle verilmiştir.

Uzman: İlkeler, kavramlar ve gerçekler öğrencilerin kazanması, elde etmesi gerekenden önemli şeyler olarak görülür.

Otoriter: Sınıftaki öğrenciler için yüksek hedefler belirlenir.

Kişisel model: Söylediğim ve kullandığım modeller, öğrencilerin o konudaki problemler hakkında düşünmeleri için uygun yöntemlerdir.

Yol gösterici: Öğrencilerin kritik düşünme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olması amacıyla küçük grup tartışmalarına ve bireysel ve grupla uygulamalı çalışmalara yer verilir.

Temsilci: Öğrenciler bireysel olarak kazandıkları öğrenim deneyimlerinin bir veya daha fazlasının planını yapar (Bilgin ve Bahar, 2008).

Öğretme stillerinin alt boyutlarını gruplandırmak için değerlendirme ölçütü olarak öğretim stilleri ölçeğinden alınan puanların aritmetik ortalamasının aşağıda belirtilen sınırları esas alınmıştır²⁸.

	Düşük	Orta	Yüksek
Uzman	[1.0-3.2]	[3.3-4.8]	[4.7-7.0]
Otoriter	[1.0-4.0]	[4.1-5.4]	[5.5-7.0]
Kişisel Model	[1.0-4.3]	[4.4-5.7]	[5.8-7.0]
Yol Gösterici	[1.0-3.7]	[3.8-5.3]	[5.4-7.0]
Temsilci	[1.0-2.6]	[2.7-4.2]	[4.3-7.0]

Öğretme stilleri ölçeği, öğretmenlere araştırmacı tarafından elden ulaştırılmış ve geri toplanmıştır. Veri toplama aracından elde edilen veriler, SPSS 15 paket programı aracılığıyla ortalama, t-testi ve Anova testi kullanılarak analiz edilmiştir.

27 Bilgin, İbrahim, vd. *Kimya öğretmenlerinin öğretim yaklaşımlarının lise 1 ve 2. sınıf öğrencilerinin kimya dersi başarılarına ve tutumlarına etkisinin incelenmesi*. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara 2002.

28 Grasha, Anthony, agm., s. 16.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde; araştırma sorularının cevaplarına ait bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular araştırmanın alt problemlerine göre sıralanmıştır.

Tablo 2: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stilleri (N=197)

ÖĞRETME STİLLERİ					
Ortalama	Kişisel Model	Uzman	Otoriter	Yol Gösterici	Temsilci
X	5,78	5,42	5,34	5,20	4,77
Derece	Orta	Yüksek	Orta	Orta	Yüksek

Tablo 2’de görüldüğü gibi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stilleri anketi değerlendirme sonuçlarına göre uzman/temsilci alt boyutlarının ortalamaları yüksek, öğretim stili (kişisel model/otoriter/yol gösterici) alt boyutları orta düzeyde çıkmıştır. Uzman/temsilci alt boyutlarının yüksek olması: öğrencilerin ihtiyaç duydukları bilgilere ve uzmanlığa sahip, öğrencilere yeterliliklerini kabul ettirmek için meydan okuyucu davranışlar sergileyen, gerçek olay, durum ve kaynaklardan yola çıkarak öğrencilere yol gösteren, rehberlik ederek ve onları yönlendiren, öğrenimi ne zaman ve nasıl destekleyeceklerine kendileri karar veren, içerik, materyaller, fiziki ortam ve öğrencilerin öğrenme özellikleri arasındaki ilişkileri gözden geçiren, öğrencilere ayrıntılı bilgiler vererek sık sık öğrencilerin çelişkiye düşmelerine yol açacak durumlar oluşturan, geleneksel öğretmen merkezli sınıf süreci tercih eden, öğrencilerin bağımsız bir şekilde hareket edebilmeleri, özerk bir şekilde çalışabilmeleri için onların kapasitelerini geliştirmeye çalışırken diğer yandan da onları sorumluluk almaya ve girişimde bulunmaya teşvik eden, öğretmen özelliklerinin ön plana çıktığını göstermektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stilleri ile ilgili bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin sırasıyla, uzman, temsilci, kişisel model, otoriter ve yol gösterici öğretim stiline sahip olduğu görülmüştür. Bulgulara göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim sürecinde daha çok uzman ve temsilci öğretim stillerine sahip olduğu söylenebilir. Yol gösterici öğretim stiline düşük oranda olması, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin pozitif ve destekleyici bir üslupla öğrencilerin becerilerini geliştirmeye çalışmada, öğrencilerin bağımsız hareket edebilme, girişimde bulunabilme ve sorumluluk alabilme kapasitelerini geliştirmede, işbirlikçi ve öğrenci merkezli bir sınıf oluşturmada daha yetersiz kaldıklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 3: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stillerinin cinsiyete değişkenine göre analizi

Öğretim Stilleri	Cinsiyet	N	Mean	Ss	t	p
Uzman	Erkek	120	5,46	,65	1,275	,204
	Bayan	77	5,34	,64		
Otoriter	Erkek	120	5,38	,68	,981	,328
	Bayan	77	5,27	,75		
Kişisel Model	Erkek	120	5,82	,56	1,207	,229
	Bayan	77	5,72	,59		
Yol Gösterici	Erkek	120	5,25	,69	1,365	,174
	Bayan	77	5,12	,68		
Temsilci	Erkek	120	5,00	,86	4,460	,000
	Bayan	77	4,42	,90		

p < 0,05

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stillerinin cinsiyete göre değerlendirilmesi için yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre; sadece temsilci öğretim stilinde öğretmenlerin cinsiyetlerinin anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir (t; 4,640-p<0,05).

Bulgulara göre erkek öğretmenler, kadın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerine göre daha temsilci bir öğretim anlayışına ve alışkanlığına sahiptir.

Tablo 4: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stillerinin mesleki kıdeme değişkenine göre analizi

Öğretim Stilleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Uzman	Gruplar arası	,091	2	,045	,106	,900
	Gruplar içi	83,408	194	,430		
	Toplam	83,499	196			
Otoriter	Gruplar arası	3,508	2	1,754	3,505	,032
	Gruplar içi	97,080	194	,500		
	Toplam	100,588	196			
Kişisel Model	Gruplar arası	,385	2	,193	,570	,566
	Gruplar içi	65,588	194	,338		
	Toplam	65,973	196			
Yol Gösterici	Gruplar arası	1,152	2	,576	1,194	,305
	Gruplar içi	93,562	194	,482		
	Toplam	94,714	196			
Temsilci	Gruplar arası	2,623	2	1,311	1,543	,216
	Gruplar içi	164,883	194	,850		
	Toplam	167,506	196			

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretme stillerinin mesleki kıdeme göre değerlendirilmesi için yapılan One Way Anova testi sonuçlarına göre; öğretmenlerin sadece otoriter öğretme stillerinin meslekteki kıdeme göre anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir ($F_{(196)}: 3,505$ - $p<0,05$). Bulgular, mesleki kıdemin öğretme alışkanlıkları üzerinde büyük bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin *Otoriter* öğretme stillerinin meslekteki kıdeme göre anlamlı fark oluşturduğu görülmüş, bunun üzerine hangi gruplar arasında farkın belirgin olduğu Post- Hoc analizi ile tespit edilmiştir. Analiz sonucunda, 1-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler ile 11-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin Otoriter öğretme stilleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle, 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin otoriter öğrenme stitilini benimsedikleri tespit edilmiştir. Öğretmenleri kıdem arttıkça otoriter öğretme stilini daha az kullandıkları tespit edilmiştir.

Tablo 5: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin mezun olunan bölüme (mezuniyet) göre öğretme stilleri

Öğretme Stilleri	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Uzman	Gruplar arası	1,313	2	,657	1,550	,215
	Gruplar içi	82,186	194	,424		
	Toplam	83,499	196			
Otoriter	Gruplar arası	,121	2	,061	,117	,890
	Gruplar içi	100,467	194	,518		
	Toplam	100,588	196			
Kişisel Model	Gruplar arası	,323	2	,162	,478	,621
	Gruplar içi	65,650	194	,338		
	Toplam	65,973	196			
Yol Gösterici	Gruplar arası	1,358	2	,679	1,411	,246
	Gruplar içi	93,356	194	,481		
	Toplam	94,714	196			
Temsilci	Gruplar arası	,142	2	,071	,082	,921
	Gruplar içi	167,364	194	,863		
	Toplam	167,506	196			

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretme stillerinin mezun olunan bölüm/programa göre değerlendirilmesi için yapılan One Way Anova testi sonuçlarına göre; öğretmenlerin öğretme stillerinin mezuniyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde Öğretme Stili Ölçeği ve görüşme verilerinden elde edilen bulgular tartışılıp yorumlanmıştır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin sahip oldukları öğretim stillerinin çeşitli değişkenlere (cinsiyet, mesleki kıdem ve mezun olunan lisans programı) göre belirlenmesini ve kendi görüşlerine göre değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada Öğretme Stili Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları Grasha'nın belirlediği değer aralıklarına göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim sürecinde daha çok uzman ve temsilci öğretim stili alt boyutlarında puan ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte yol gösterici öğretim stili alt boyutunda puan ortalamasının düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu öğretim stillerine ait puan ortalamalarının yüksek çıkması; öğrencilerin kendi kendilerine yetebilmeleri için seviyeleriyle ilgilenerak onların kendilerini bağımsız hissetmelerine yardım eden, öğretmen- öğrenci etkileşimi üzerinde duran ve öğrencilere konularda yol gösteren ve rehberlik yapan, öğrencilerin ihtiyacı olan bilgi ve deneyimleri taşıyan, öğrencilere ayrıntılı bilgiler veren ve öğrencilerin bilgilerini geliştirmek için onları özendirilen öğretmen özelliklerinin ön plana çıktığını göstermektedir.

Araştırmada öğretmenlerin öğretim stillerine yönelik ulaşılan sonuçlar, literatürde yapılmış bazı çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Grasha'nın ve aynı zamanda Karataş²⁹'ın yaptığı iki farklı çalışmada öğretmenlerin baskın öğretim stilleri göz önünde bulundurulduğunda, Uzman öğretim stiline daha fazla sahip oldukları tespit edilmiştir. Bilgin ve Bahar³⁰ tarafından yapılan benzer bir çalışmada sınıf öğretmenlerinin öğretim ve öğrenme stilleri belirlenerek öğrenme ve öğretim stilleri arasındaki ilişkiler incelenmiş; sınıf öğretmenlerinin uzman ve temsilci öğretim stillerini otoriter ve kişisel model öğretim stillerinden daha baskın olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Üredi³¹ tarafından ilköğretim okullarında çeşitli branşlarda görev yapan öğretmenlerin katıldığı bir çalışmada öğretmenlerin en fazla yol gösterici/kişisel, model/uzman öğretim stili grubunu tercih ettikleri tespit edilmiştir. Üredi'nin araştırma bulgularından farklı olarak bu çalışmanın sonucunda öğretmenlerin en fazla tercih ettikleri öğretim stili grubunun

29 Karataş, Erinç, Bilgisayara Giriş Dersini Veren Öğretmenlerin Öğretim Stilleri İle Dersi Alan Öğrencilerin Öğrenme Stillерinin Eşleştirilmesinin Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2004.

30 Bilgin, İbrahim, Bahar, Mehmet, agm., s. 19-38.

31 Üredi, Lütfi, Üredi, Işıl, agm., s.133-144.

temsilci/yol gösterici/uzman olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmaların ortak yönü olarak ise öğretmenlerin öğrenci merkezli öğretim stili gruplarını baskın olarak tercih ettikleri söylenebilir. Buradan hareketle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek için öğrencilere bilgiyi açık ve örtük bir şekilde veren, izleyici ve rehber olarak öğrencileri bilgiye ve olaylara yönlendiren, öğrencinin ihtiyacını karşılayan ve arayış içinde olan deneyim ve bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin bu durumu onların aldıkları eğitim ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programında yer alana eğitsel temel olan yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olacak şekilde öğretim yaptıkları şeklinde de izah edilebilir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretim stillerinin değerlendirilmesi sonucunda; sadece Temsilci öğretim stiline öğretmenlerin erkek veya kadın olmalarının anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, erkek öğretmenler kadın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerine göre daha temsilci öğretim anlayışına ve alışkanlığına sahiptir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stillerinden sadece Otoriter öğretim stillerinin meslekteki kıdeme göre anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Öğretim stillerinin mezun olunan bölüm/programa göre değerlendirilmesi sonucunda anlamlı fark ortaya çıkmamıştır.

Araştırma sonuçlarından hareketle, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerine lisans öğrenimleri sırasında öğretim stillerini keşfetmelerini ve geliştirmelerini sağlayacak bir eğitim verilmesi, aynı şekilde görev yapan öğretmenlere de öğretim stili ile ilgili hizmet içi eğitimler düzenlenip; öğretmenlerin öğretim mantığını daha iyi kavramaları, çeşitli öğretim yolları içinde kendilerine en uygun öğretim stilini/stillerini seçmeleri ve kendi öğretim stillerinin güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmeleri sağlanarak öğretim stilleri konusunda bilgilerini geliştirilebilir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stili tercihleri ile mesleki doyumları, düşünme stilleri, kişilikleri, mesleki yeterlilikleri, mesleki kaygıları, benlik algıları ve öğrenme stili tercihleri arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalar yapılabilir. Öğretim Stili Ölçeği'nin daha büyük bir örneklem üzerinde uygulanması öğretim stillerinin çeşitli değişkenler açısından daha rahat incelenmesine imkân vereceği düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerin gözüyle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğretim stillerini belirleyen araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

Akyürek, Süleyman, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlikleri”, *Türkiye’de Okullarda Din Öğretimi* içinde, DEM Yayınları; İstanbul 2011, s. 491-522.

Arpacı, Mücahit, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri (İzmir İli Örneğinde Bir Alan Araştırması)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2004.

Asri, Safinaz, *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlikleri (Göller Bölgesi Örneği)*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2005.

Aşıkoğlu, N. Yaşar, “Din Öğretiminde Öğretmenin Rolü ve Din Dersi Öğretmeni Yeterlilikleri (Türkiye Örneği)”. C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi. Cilt: XV, Sayı: 1, 5-13.

Bilgin, İbrahim, Uzuntiryaki, Esen, Geban, Ömer “Kimya Öğretmenlerinin Öğretim Yaklaşımlarının Lise 1 ve 2. Sınıf Öğrencilerinin Kimya Dersi Başarılarına ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi”, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara Eylül, 2002.

Bilgin, İbrahim, Bahar, Mehmet., “Sınıf Öğretmenlerinin Öğretme ve Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2008 28(1), 19-38.

Bilgin, İbrahim, vd. *Kimya öğretmenlerinin öğretim yaklaşımlarının lise 1 ve 2. sınıf öğrencilerinin kimya dersi başarılarına ve tutumlarına etkisinin incelenmesi*. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara 2002.

Büyüköztürk, Şener ve Diğerleri, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Yayınları (11. Baskı) 2012, s. 177

Conti, G.J., “The Relationship Between Teaching Style and Adult Student Learning”, *Adult Education Quarterly*. 1985 35(4), s.220-228.

Doğan, Recai ve Altaş, Nurullah , “İlköğretim DKAB Öğretmenlerinin Yeterlik Düzeylerini Etkileyen Faktörler (Ankara Örneği)”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. XLIV, S.2, 173-186.

Doğan, Recai ve Altaş, Nurullah, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlik Ölçeği Üzerine bir Ön Araştırma”. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2002 C. XLIII, S.1, 109-122.

Dunn, Rita, Dunn, Kenneth, “Learning Styles / Teaching Styles: Should They... Can They... Be Matched?” *Educational Leadership*, 1979 36 (4), s. 238.

Fischer, Barbara Bree, Fischer, Louis, “Styles in Teaching and Learning”, *Educational Leadership*, 1979, 36(4), s. 245-254.

Grasha, A. Franklin, *Teaching With Style*, Alliance Publishers . San Bernadino 2002.

_____, “A Matter Of Style: The Teacher As Expert, Formal Authority, Personal Model, Facilitator and Delegator, *College Teaching*, 1994 42(4), 12-20.,

_____, Teaching with Style: a Practical Guide to Enhancing Learning by Understanding Teaching and Learning Styles, Alliance Publishers: San Bernardino 1996.

_____, "Teaching With Style: The Integration Of Teaching and Learning Styles In The Classroom", *Social Studies*, 94(4), 179-187.

Heimlich, Joe E.; Norland, Emmalou, "Teaching Style: Where Are We Now?". *New Directions for Adult ve Continuing Education*, Spring 2002 (93), s.17. Ebscohost veri tabanından 11/07/2013 tarihinde ulaşılmıştır.

Hyman, R., Rosoff, B., "Matching Learning and Teaching Styles: The Jug and What's in It", *Theory Into Practice, Matching Teaching and Learning Styles*, 1984 23(1), 35-43. s. 36.

Işıkdoğan, Davut, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü Mezunu Öğretmenlerin Yeterlikleri. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2006.

Karataş, Erinç, Bilgisayara Giriş Dersini Veren Öğretmenlerin Öğretme Stilleri ile Dersi Alan Öğrencilerin Öğrenme Stillерinin Eşleştirilmesinin Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: 2004, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

_____, Bilgisayara Giriş Dersini Veren Öğretmenlerin Öğretme Stilleri İle Dersi Alan Öğrencilerin Öğrenme Stillерinin Eşleştirilmesinin Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004.

Koç, Ahmet, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlikleri. Türkiye'de Okullarda Din Öğretimi içinde, DEM Yayınları; İstanbul 2011 523-552.

Maden, Sedat, "Türkçe Öğretmenlerinin Öğretme Stilleri" *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 1/1 2012 s. 178-200.*

MEB, Öğretmen Yeterlikleri: Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlikleri, Devlet kitapları Ankara 2008.

Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları (19 Baskı) 2009, s. 77

Sünbül, A. Murat, "Öğretmen Niteliği ve Geliştirilmesi", *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 1996,S. 4, s.597-608.

Şimşek, Eyüp, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Yeterlikleri: Erzurum Örneği. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Doktora Tezi 2006.

Üredi, Lütfi, Üredi, Işıl, Sınıf Öğretmenlerinin Tercih Ettikleri Öğretim Stillерinin Yordayıcısı Olarak Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 2007 Aralık, s.133-144.

Yazıcı, Işıl, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlikleri: İstanbul İli Örneği Üzerinde Bir Alan Araştırması. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2004.

Zengin, Mahmut “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Yeterlik Algıları” Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:XV, Sayı: 27 (2013/1).